

4. Szabó A.: im.
5. Törnudd, P.: The Futility of Searching for Causes of Crime. Scandinavian Studies in Criminology Vol 3 (1971) 23-33, pp.

Dr. Bárd Károly (helyettes államtitkár, IM):

KRIMINÁLPOLITIKA

I.

Az Országos Kriminológiai és Kriminalisztikai Intézet - melynek vezetői közül ketten előadótársaim a mai rendezvényen - néhány hónapja megjelentette kriminálpolitikai koncepcióját. A koncepcióban a szerzők két lehetséges kriminálpolitikai alapmodellt írnak le. Az úgynevezett korlátozó-beavatkozó modell alaptézise, hogy a közösségi érdekeknek kell prioritást élvezniük a büntetőjog által védendő értékek között; ennek megfelelően a bűnüldözés elsődleges feladata a közösségi-állami érdekek, a szilárd állam image-ának feltétlen védelme. A büntetésvégrehajtás szférájában a korlátozó-beavatkozó alternatíva azt követeli, hogy az elítélt alattvalói betago-lódása minél tökéletesebben megvalósuljon. E program ideológiai alapja, hogy a bűnözés súlyosan deviáns jelenség, a bűnelkövető nem normális; olyan idegen, akit megváltoztatni, de legalábbis izolálni kell. A bűnalkalmak megelőzése terén a korlátozó-beavatkozó alternatíva a rendőrségi jelenlétre helyezi a hangsúlyt. A modell valamennyi elemét áthatja a felülről lefelé szerveződés, a kormányzat elsősorban központi direktívák által irányítja a rendőrség megelőző munkáját. Erős az ellenőrző apparátus és a bűnözés kontroll alatt tartásában a rendőrség játssza a domináns szerepet.

A segítő-támogató alternatíva ezzel szemben a személyi érdekeket helyezi a büntetőjog által védendő érdekek közül az első helyre, a közösségi értékeket pedig hátra sorolja. A bűnüldözés elsődleges feladata e modell szerint a helyi jó közérzet biztosítása, ennek következményeként a bűnüldözés elsősorban a köznyugalmat kiemelten zavaró és a helyi viszonyok között az érték- és

normarendet különösen sértő cselekmények körében a latencia csökkentését tűzi célul. A büntetés-végrehajtás célját és módszereit az a meggyőződés alakítja, hogy a bűnözés nem abnormális jelenség; a fogvatartott "kezelése" során szem előtt tartandó, hogy a börtönklíma alkalmatlan az elítélt normarendszerének átalakítására. A prevenciót illetően a segítő-támogató alternatíva kiemelt fontosságot tulajdonít a helyi értékeknek és a helyi szervezetek önálló érdekeinek. A bűnmegelőzés súlypontja e modell szerint a kriminálpolitikán kívüli területre esik, és nem a büntettes kezelésére, hanem a bűnalkalmak megelőzésére koncentrál. A lokális értékek primátusa következtében a központi hatalomnak nem feladata a helyi irányítás és ellenőrzés, hanem az a helyi tevékenység feltételeinek megszervezésére korlátozódik.

A koncepció ugyanakkor burkoltan felvázol egy harmadik modellt is a kriminálpolitika alkotmányos alapelveivel foglalkozó részében. Ezt a modellt nevezhetjük a kriminálpolitika jogállami vagy alkotmányos alternatívájának. E modell alaptétele a törvények elsődlegessége: a kriminálpolitikai követelmények és elvárások jogszabályi követelményekként jelennek meg a jogalkalmazók számára, amelyeket ők kötelesek végrehajtani. A büntetőjog e modell szerint "visszafo-gott", ismeri saját korlátait. A büntetőjog mind a kriminalizálandó magatartások körének kiválasztásánál, mind pedig a szankciók meghatározásánál szigorú mércét alkalmaz.

II.

Nekem az igazságügyi kormányzat egyik képviselőjeként nyilván az a szerep jut, hogy a vázolt kriminálpolitikai modellekről vetítve adjak képet arról, amit az igazságügyi tárca elvégzett, illetve a jövőben elvégezni szándékozik. Igyekszem megfelelni ennek a szerepnek, ám előljáróban néhány megjegyzést fűzök azokhoz a modellekhez, amelyeknek keretei között a már megtett

lépésekről, illetve a tervekről beszámolok.

Először is úgy gondolom, hogy a leírt két ideáltípusban különböző elemek keverednek, ami nehezíti a tájékozódást és a tájékoztatást. Mind a korlátozó-beavatkozó modell, mind pedig a segítő-támogató alternatíva ugyanis olyan részelemekekből áll össze, amelyek két, egymástól elválasztható szférába tartoznak. Tartalmaznak egyrészt olyan elemeket, amelyek az általános államszervezési elvek körébe sorolhatók, vagyis arra adnak választ, hogy mennyire centralizáltan működik egy államszervezet: a korlátozó-beavatkozó modell a központi irányítás szellemében konstruált államszervezeti modellt fogadja el, míg a támogató-segítő modell a lokális érdekek prioritását elfogadó, s viszonylag gyenge központi irányítás mellett működő államszervezeti elv alapján működik.

A szerzők a két modellt ugyanakkor általános büntetőfilozófiai és büntetéselméleti alapállás, illetve jogalkotási és jogalkalmazói filozófia alapján is szembe állítják egymással. Az egyiket nevezhetjük talán szigorú konzervatív megközelítésnek, míg a "segítő-támogató" modell a "benevolens", liberális megközelítéssel azonosítható.

Ez utóbbi komponenst tekintve azonban a két felvázolt ideáltípus egyes elemei megkérdőjelezhetők: így például legalábbis vitatható a korlátozó-beavatkozó alternatíva elemeként feltüntetni azt a tézist, hogy a bűnelkövető olyan valaki, aki nem normális. Úgy gondolom ugyanis, hogy a korlátozó-beavatkozó modellt éppen az indeterminista filozófia hatja át, amelynek lényege, hogy a normasértő felelős a tetteiért.

Kérdés továbbá, hogy a koncepcióban jogállami vagy alkotmányos büntetőjogként megjelölt kriminálpolitikai elképzelés vajon - a két ideáltípus közül - melyikbe illeszkedik. Megkockáztatom azt a tételt, hogy az a jogállami-alkotmányos büntetőjogi modell, amelynek a leírását a koncepció tartalmazza, inkább a beavatkozó-korlátozó ideáltípus filozófiájához áll közelebb. Ez az a modell, amelyben a jogalkotónak a primá-

tusa valóban érvényesül, a jogalkalmazó mozgásteret viszonylag szűk, a "jogalkalmazói aktivizmusnak" tehát ebben a modellben viszonylag kis szerep juthat.

Mindezt azért tartom szükségesnek elmondani, mert amikor az elmúlt öt év konkrét intézkedéseit vizsgálom, akkor ezekre a kiegészítésekre is figyelemmel leszek.

III.

Ha az elmúlt öt év jogalkotását jellemezni kívánjuk, akkor mindenképp először azt állapíthatjuk meg, hogy az valójában tisztán egyik modellben sem helyezhető el. A törvényhozás leginkább talán az alkotmányos kriminálpolitika téziseire volt tekintettel: érvényesült az a tétel, hogy "csak a törvényhozói akaratként büntető jogszabályokba foglalt kriminálpolitika" áll összhangban az alkotmányos jogállam alaptételeivel. Az utóbbi néhány év jogalkotásában érvényesült az a tétel is, hogy csak a törvényhozó hatalma korlátozhatja az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen, alapvető jogait és szabadságait.

A Btk-t módosító 1993. évi XVII. törvény továbbá a tettarányos büntetés irányába lépett, ugyanakkor módosította a büntetőjog által védendő értékek hierarchiáját is: a személyi érdekeket - itt az emberi integritásra, vagy például a szexuális önrendelkezésre gondolok - "feljebb sorolta", ennyiben tehát a segítő-támogató alternatíva követelményeire is tekintettel volt.

A büntetés-végrehajtási törvényt módosító 1993. évi XXXII. törvénynek a szelleme is inkább a segítő-támogató alternatívához áll közel. Számos olyan rendelkezést tartalmaz ugyanis a törvény, amelyek tekintettel vannak arra, hogy a börtönklíma az elítélt normarendszerének az átalakítására alkalmatlan. Ezért a novella igyekszik a szabad élet követelményeihez, normáihoz igazítani a szabadságvesztés büntetés végrehajtásának a módját.

Ugyanakkor kétségtelen tény az is, hogy az

elmúlt fél évtized kriminálpolitikája annyiban a korlátozó-beavatkozó modell szellemében alakult, hogy egyfajta centrális kriminálpolitika érvényesült, viszonylag szűk teret engedve a helyi kezdeményezésnek. Érződik is mára az a hátránya, amelyet a koncepció említ: egy változó világban a centralizált modell igen nehezen tud választ adni a korábbihoz képest gyors helyzetromlásra.

Hozzáteszem azonban, hogy a viszonylagos nehézkesség általában jellemzi a jogállami-alkotmányos kriminálpolitikai modellt. Itt mindelelőtt a törvényhozói prioritás tétele okozhat gondokat, az az elképzelés, hogy a kérdések zömében kizárólag a parlament jogosult dönteni. A változásokhoz való igazodás képessége tovább gyengül, ha a korlátozó-beavatkozó alternatíva párosul az alkotmányos-jogállami modellel.

Ez nálunk egyértelműen érezhető: igen nehézé teszi a társadalmi változásokra való reagálást, hogy gyakorlatilag minden fontos kérdésben törvényben kell rendelkezni. Ez az egyik olyan terület, ahol a jövőben változtatni kellene: ki kell alakítani a törvényi és rendeleti szintű jogalkotás megfelelő összhangját, illetve megfelelő arányait. Erre másfél-két éven belül, az új Alkotmány megszületése után talán sor is kerülhet.

IV.

Ezzel eljutottam mondandóm lényegéhez. Úgy látom ugyanis, hogy a következő időszakban olyan kriminálpolitikai lépéseket kell megtenni, amelyek az elmúlt öt évben hozott intézkedésekben megtestesülő kriminálpolitikai koncepció gyengéire, az abból adódó hátrányokra is figyelemmel vannak. Szeretném hangsúlyozni, hogy a magam részéről azt a kriminálpolitikai vonalat, amely az elmúlt évek jogalkotását jellemezte, alapvetően helyesnek és a továbbiakban is követendőnek tartom, de szükségét látom annak, hogy a szükségképpen hátrányait valamiképpen kompenzáljuk.

Említettem már a törvényhozás és a kormány viszonyát, illetve a jogszabály-alkotási kompetenciák ésszerűbb, a rugalmas reagálást biztosító újraelosztását. Egy másik szempont, amelyre a jövőben nagyobb figyelmet kell fordítani, a pénzügyi megfontolásokhoz, a magyarországi adottságokhoz, az ezredvég hazai realitásaihoz kapcsolódik.

Minden alkotmányos-jogállami modell sajátossága, hogy a realitásokra, az ország pénzügyi teherbíró képességére kevésbé van figyelemmel. Az alapvető értékeket, az emberi jogokat tiszteletben tartó modell kérelmelhetetlen, nem ismer kompromisszumokat. Pénzügyi nehézségek tehát nem befolyásolják a jogállami-alkotmányos kriminálpolitika szellemében hozandó döntéseket. Ez egyértelműen megragadható az Alkotmánybíróság ítélezési gyakorlatában, eljárási módjában. (Ugyanakkor hozzáteszem, hogy az Alkotmánybíróság az esetek jelentős részében közvetve figyelemmel van ezekre a pénzügyi nehézségekre, amikor megfelelő határidőt tűz a jogalkotónak.)

De nemcsak az Alkotmánybíróság gyakorlata, hanem maga a büntető törvényhozás is az alkotmányos-jogállami modell elveit tartotta szem előtt, és sokszor - ezt önkritikusan meg kell vallanom - nem volt figyelemmel arra, hogy vajon az új normák működéséhez megvan-e a megfelelő személyi, anyagi fedezet.

A Btk. módosításainak körében gondoljunk csak arra, hogy a közérdekű munkát úgy tartottuk meg, hogy az intézményi háttér kialakítása továbbra is elmaradt. A büntetés-végrehajtási törvénynek 1993. évi módosítása is számos ponton majdhogynem lehetetlen helyzetbe hozta a büntetés-végrehajtási testületet. Végül, hogy a büntetőeljárás területéről is hozzak egy példát, azok a módosítások, amelyek az Európai Emberi Jogi Egyezményhez való csatlakozás miatt váltak szükségessé, - a bírói kompetencia szélesítése, az őrizetbe vétel időtartamának csökkentése, a szakértői bizonyítás jelentős kiterjesztése - ismét csak nem voltak, mert nem is lehettek igazán tekintettel arra, hogy anyagilag ez milyen

terhekkal jár.

Ezzel nem azt akarom mondani, hogy a jogszabály módosításokat költség felmérés ne előzte volna meg. Inkább arról van szó, hogy szűkös körülmények között e jogszabályoknak a végrehajtása nem optimális körülmények között történik. E módosítások egy részét - amint említettem - nemzetközi kötelezettség-vállalásaink tették szükségessé. Ebből rögtön adódik egy olyan következtetés, hogy a jövőben a nemzetközi kötelezettségek vállalását igen alaposan meg kell fontolnunk. Meg kell gondolnunk, hogy milyen nemzetközi szerződésekhez csatlakozunk, ezekhez milyen nyilatkozatokat, illetve milyen fenntartásokat teszünk.

Az elmúlt öt év természetesen sajátos volt ebből a szempontból. Magyarországnak hallatlanul sokat kellett pótolni, és belekényszerült abba, hogy olyan nemzetközi kötelezettségeket is magára vállaljon, amelyeket egy kiegyensúlyozottabb időszakban már megfontoltabban, lassabban, a pénzügyi feltételek megteremtését követően is vállalhatott volna. A jövő időszaka a körültekintőbb kötelezettség vállalási politikának nyilván kedvezni fog.

A közeljövő kriminálpolitikai intézkedéseinek kialakításánál fokozott figyelmet kell fordítani arra, hogy a meglévő jogszabályok hatékonyan működhessenek. Eljuthatunk ugyanis egy olyan pontig, amikor az alkotmányos-jogállami modell szellemében hozott rendelkezések egyszerűen nem lesznek végrehajthatók a gyakorlatban. Illusztrációképpen utalok a büntetés-végrehajtási törvényre. Maga a törvény és más jogszabályok is számos előírást tartalmaznak az egyes fogvatartott kategóriák kötelező elkülönítésére. Ez akkor lenne lehetséges, ha mindenhol lennének üres férőhelyek az előírás szerinti elhelyezésre, márpedig ilyenek nincsenek. Törvényi követelmény az, hogy a szabadságvesztés büntetést lehetőleg az elítélt lakóhelyéhez legközelebb hajtsák végre. A büntetés-végrehajtás mai intézményrendszerre ennek az előírásnak egyszerűen nem tud megfelelni. Az 1993. évi XXXII. törvény az enyhébb

végrehajtási szabályok alkalmazását vezette be, vagyis az intézetből való rendszeres eltávozás lehetőségét. Ezek a rendelkezések pedig a lakóhely közelében lévő nyitott, vagy félig nyitott intézeteket feltételeznek, ilyeneket pedig gyakorlatilag nem lehetett kialakítani, az egyetlen kivétel talán a martonvásári intézmény. Minderre tekintettel még ebben a félévben a Kormány elé kerülne a büntetés-végrehajtás működéséről és a fejlesztés egyes kérdéseiről szóló előterjesztés. Nagyon reménykedünk abban, hogy az infrastrukturális, személyzeti jobbításokat el lehet végezni, mert ellenkező esetben magának a jogállami-alkotmányos modell szellemében fogant büntetés-végrehajtási törvénynek a léte kerül veszélybe.

Általában úgy vélem, hogy a jövőben fokozottan tekintettel kell lenni arra, hogy erőforrásaink korlátozottak. Pontosan fel kell mérni, hol kell garanciális elemeket feltétlenül beépítenünk a büntető igazságszolgáltatási rendszerbe és el kell fogadni, hogy ezek fejében bizonyos szabályok feláldozhatók, ha azok feladása az alapvető jogokat nem veszélyezteti. Ezt különösen a büntető eljárás kodifikációja során tartom alapvető szempontnak, és az elmúlt időszak kodifikációs munkái során erre már tekintettel voltunk. A fiatalokorra vonatkozó új szabályokat már úgy alakítottuk ki, hogy a büntető igazságszolgáltatási rendszer legsúlyosabb torzulásainak kiküszöbölésére irányuló új rendelkezések "fejében" garanciálisnak hitt rendelkezésektől megváltunk. Hasonló megfontolások vezették a Kormányt az "egyszerűsítési-gyorsítási" csomag kialakításánál, ami ugyancsak a közeljövőben a Parlament elé kerül - utalok itt mindenek előtt a büntető parancs alkalmazási körének bővítésére.

Rögtön hozzáteszem: a cost-benefit szemlélet távolról sem a jogállamiság ellensége - sőt a humánus büntetőjogi reform egyik mozgatója lehet. Így például úgy látom, hogy az irracionális és inkább emocionális igényekhez igazodó büntetőcentrikus szankciórendszer átalakítása éppen költség-haszon megfontolásokra épülhet. Az ilyen megfontolások a szankciórendszer átalakítását a

közvélemény számára is elfogadhatóvá tehetik. Ez a munka már néhány héttel ezelőtt megindult az Igazságügyi Minisztériumban: az alternatív szankciókat olyan kutatási eredményekre építve igyekszünk elfogadtatni, amelyek éppen azt mutatják ki, hogy az alternatívák mennyivel olcsóbbak a szabadságelvonásnál.

Eljutottam egy olyan kérdéshez, ami ismét csak felveti az eddig követett kriminálpolitikai koncepcióból adódó hátrányok kompenzálásának az igényét. A kriminálpolitikát - úgy gondolom - valamiképpen a közösségi elvárásokhoz kell igazítani. Nem igen lehet azon vitatkozni, hogy a jogállami-alkotmányos, és az emberi jogok szigorú tiszteletén alapuló kriminálpolitika bizonyos mértékig ellentétben állhat a büntetőjoggal és a kriminálpolitikával szemben megfogalmazott közösségi elvárásokkal. Ez a kriminálpolitika ugyanis érzéketlen a bűnözés ingadozásaival szemben, érzéketlen azzal szemben, hogy bizonyos időszakokban egyes súlyos bűncselekmények szaporodnak. A jogállami-alkotmányos és emberi jogok iránt elkötelezett kriminálpolitika és a közösségi elvárások konfliktusa a legutóbbi időben a halálbüntetés újrabevetése körüli vitákban mutatkozott legélesebben, de a szembenállás más kérdéseknél is kitapintható volt.

Számomra nyilvánvaló, hogy az alkotmányos-jogállami modell, az emberi jogok iránt elkötelezett kriminálpolitika nem tehet engedményeket. Ugyanakkor bizonyos kompenzáló intézkedésekről gondoskodni kell, hogy ez a kriminálpolitika többé-kevésbé élvezze a közösségi támogatást. Éppen ezért tartom szükségesnek, hogy a jövőben fokozott figyelmet kapjanak a bűncselekmények áldozatai. A különféle áldozatvédő szervezetek által megfogalmazott követelményeket igenis figyelembe kell vennie a hivatalos kriminálpolitikának, természetesen mindaddig, ameddig ezek a követelések összeegyeztethetők a hivatalos kriminálpolitika által megfogalmazott egyéb célkitűzésekkel. Az a munka, ami az Igazságügyi Minisztériumban remélhetőleg most tavasszal felgyorsul, és amely elsősorban a szankciórendszer

átalakítására irányul, figyelemmel lesz azokra a követelményekre is, amelyeket az áldozatok védelmét, az áldozatok érdekeit felkaroló szervezetek megfogalmazznak.

V.

Most a rendszerváltást követő néhány év elteltével ideje már egy globális szemléletű kriminálpolitika kialakítását megkezdeni. Egy olyan kriminálpolitika kidolgozása, amely gondoskodik az igazságszolgáltatási rendszer valamennyi elemének összhangjáról is. A büntetőjogi kodifikációra vetítve ez a szemlélet azt jelenti, hogy a különböző súlyú jogsértések elbírálásának rendszereit egymásra vetítve alakítjuk ki. Konkrétan: a szabálysértési eljárás és a büntető-eljárás rendszer összhangját meg kell teremteni, ugyanakkor pedig a büntetőeljárás és az igazságszolgáltatási szervezet kialakítását is egymásra vetítve kell elvégezni. Az alkotmányozás ebből a szempontból a feltételeket biztosíthatja. Az új Alkotmány előkészítése során megfogalmazott elvek ugyanis megteremtik az alapot ahhoz, hogy az igazságszolgáltatási rendszer elemei összhangba kerüljenek.

Az új szabálysértési kódex kialakítása megkezdődött a Belügyminisztériumban, és az új büntető-eljárás kódex munkálatai során folyamatos együttműködés alakul majd ki, reményeink szerint, a szabálysértési kódex előkészítői és a büntető-eljárás törvényen dolgozó kodifikátorok között. Ugyanígy már sejtjük, hogy a bírósági szervezeti rendszer átalakítása milyen irányban történik, és ez a büntető-eljárás törvény kodifikációs munkálatait jelentősen megkönnyíti.

A globális megközelítési módból következő, hogy a jövőben az egyes kontrollrendszerek összhangját is meg lehet teremteni. Az utóbbi időben sajnos érzékelhető egy olyan szemléletnek az újjáéledése, amely inkább a korábbi rendszert jellemezte: a különféle gazdasági nehézségekre, problémákra, a gazdaság működésének zavaraira

azonnal a büntetőjog eszközeinek bevetése után kiáltanak. Az Igazságügyi Minisztérium szellemi kapacitását nem kis mértékben az a harc kötötte le, hogy az ilyen, a különböző tárcáktól érkező kriminalizációs törekvéseket visszaverje. Mi továbbra is azon az állásponton vagyunk, hogy a büntetőjogot végső eszközként kell bevetni, és a gazdaság normális működését a megfelelő gazdasági jogszabályokkal kell biztosítani. A gazdasági jellegű bűnözés visszaszorítása tehát elsődlegesen az adott területet szabályozó jogi rendelkezések átgondoltságát, megfelelő színvonalát követeli. Azt hiszem, hogy a különféle privatizációs visszaélések és gazdasági jellegű bűncselekmények visszaszorításában jelentős előrelépést jelent majd a közbeszerzésekről szóló törvényjavaslatnak Parlament által történő elfogadása, és javulást hozhat más jogszabályok, például a biztosítási törvénynek a megszűltetése.

Ettől függetlenül az az álláspontom, hogy a büntetőjogi beavatkozás, és pedig a kemény büntetőjogi beavatkozás elengedhetetlen az olyan cselekményekkel szemben, amelyek a piaci viszonyokon alapuló plurális demokrácia létét fenyegetik. Ezért nem tartom kizártnak azt, hogy bár az alaptétel megmarad, - a büntetőjogi beavatkozás hatókörét tehát nem terjesztjük ki radikálisan - mégis további lépéseket teszünk a büntetőjogi kodifikáció során a gazdasági bűncselekményeknek a visszaszorítására. Ugyanakkor itt a jelentős előrelépés nyilván a felderítési arány javításától és a megfelelő szervezeti rendszer kialakításától várható. E körbe tartozik az is, hogy magán a bűnüldözési szervezeteken belül is megfelelő kontroll-mechanizmusok működjenek, tudomásom szerint ennek érdekében a Belügyminisztérium már tett lépéseket.

A gazdasági bűnözés és általában a bűnözés visszaszorításának további feltétele a megfelelő, koncentrált szervezeti rendszer kialakítása. Erre nézve már a korábbi kormány is tett intézkedéseket: tavaly májusában például meghatározta a közbiztonság fejlesztésének a feladatait és ezen belül egy országos bűnmegelőzési tanács

- mint a Kormány érdekegyeztető, döntéselőkészítő és javaslattevő szervének - a felállítását helyezte kilátásba. A tanács munkájában valamilyeni érdekelt kormányzati szerv és főhatóság, és ugyanakkor a tudomány képviselői és a jogalkalmazás irányítói is részt vennének. Remélhetőleg ez az országos bűnmegelőzési tanács minél előbb megkezdi tevékenységét, mivel egy átfogó bűnmegelőzési rendszer mind a mai napig nem alakult ki Magyarországon. Különösen fontosnak tartom azt, hogy nem kizárólag kormánysszervek vennének részt a bűnmegelőzési tanács munkájában, hanem képviseltetné magát a tudomány is. Ezt azért hangsúlyozom, mert vannak bizonyos jelzések Nyugat-Európából, hogy éppen a szervezett bűnözés elleni harc nevében a jogalkotás soha nem látott mértékben szakadt el a tudomány téziseitől és nekünk ezt a hibát mindenképp el kellene kerülnünk. Az országos bűnmegelőzési tanács felállítása reményeink szerint véget vet annak a mai állapotnak, hogy a megelőzés a rendőrhatalom intézkedésekben merül ki. Ideje ugyanis végleg leszámolni azzal az illúzióval, hogy a rendőrség alkalmas arra, hogy az ifjúság romló helyzetével, az etnikai feszültségekkel, a szegénységgel, a lakáshiánnyal, a narkomániával vagy az alkohollizmussal összefüggő társadalmi problémákat akár csak elviselhető szinten tartsa.

TARTALOMJEGYZÉK

	Oldal
A PIACGAZDASÁG KIÉPÜLÉSE ÉS A GAZDASÁGI BŰNÖZÉS	
ELŐSZÓ	3.
Dr. Tóth Mihály előadása	4.
Dr. Orosz Balázs előadása	36.
A SZAKÉRTŐI BIZONYÍTÁS A BÜNTETŐ ÜGYEKBEN	
ELŐSZÓ	51.
Dr. Kubinyi Sándor: A szakértőkre vonatkozó büntető eljárásjogi szabályozás alakulása Magyarországon; a szakértői bizonyítás problémái a jogalkalmazásban	52.
Dr. Bárándy Péter: Orvosszakértői bizonyítás a büntető ügyekben	63.
Dr. Csere Katalin: A szakértő szerepe a büntető eljárásban	73.
Zsigáné Dr. Halmos Katalin hozzászólása.	79.
INTÉZMÉNYI ÉS JOGI DILEMMÁK A SPECIÁLIS GYERMEKVÉDELEMBEN	
ELŐSZÓ	81.
A szakmai beszélgetés vitaindítója.....	82.
Dr. Váradiné Erika beszámolója	93.
A KRIMINÁLPOLITIKA AKTUÁLIS KÉRDÉSEI	
ELŐSZÓ	117.
Dr. Pusztai László: Bevezető gondolatok a kriminálpolitika aktuális kérdéseire	118.
Dr. Irk Ferenc: Súlypontok a kriminálpolitikában	127.
Dr. Bárd Károly: Kriminálpolitika	137.